

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра вищої та прикладної математики

ЗАТВЕРДЖЕНО
Механіко-технологічний факультет
10 червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Теорія ймовірності і математична статистика**

Галузь знань: J «Транспорт і послуги»
Спеціальність: J8 «Автомобільний транспорт»
Освітня програма: «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»
Механіко-технологічний факультет
Розробники: доцент, канд. фіз.-мат. наук, доцент, Тамара ІЮПІЙ
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни

Дисципліна «Теорія ймовірності і математична статистика» є частиною теоретичної підготовки, без якої неможливе вивчення дисциплін професійного спрямування. Вивчення цієї дисципліни дозволить студентам оволодіти основними методами дослідження і розв'язку математичних задач, навчитись самостійно поглиблювати свої математичні знання та проводити математичний аналіз прикладних задач, здобути теоретичні та практичні навички, необхідні для розв'язання складних спеціалізованих задач та вирішення практичних проблем. Також дозволить: оволодіти узагальненими прийомами розв'язання професійних задач таких типів: дослідження випадкових явищ, які можуть зустрітися у професійній діяльності, первинна обробка результатів експериментів.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	J «Транспорт і послуги»	
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	J8 «Автомобільний транспорт»	
Освітня програма	ОПП «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (якщо є в навчальному плані)	–	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	2025–2026	2025–2026
Семестр	3	3
Лекційні заняття	30 год.	12 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	12 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	60 год.	96 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год. (ІІІ семестр)	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Теорія ймовірності і математична статистика» полягає у формуванні у майбутніх фахівців глибоких і міцних знань, необхідних в професійній діяльності; допомозі в розвитку теоретико-ймовірнісної інтуїції, тобто умінні будувати математичні моделі, що правильно відображають ті чи інші аспекти випадкових явищ і процесів та виконанні обробки експериментальних даних.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у галузі транспорту з використанням теорій та методів транспортної науки на основі системного підходу та з врахуванням комплексності та невизначеності умов функціонування транспортних систем.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Критично оцінювати наукові цінності і досягнення суспільства у розвитку транспортних технологій.

ПРН 18. Досліджувати види і типи транспортних систем. Знаходити рішення оптимізації параметрів транспортних систем. Оцінювати ефективність інфраструктури та технологій функціонування транспортних систем.

ПРН 29. Вміти ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброочесності.

2. Програма та структура навчальної дисципліни:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма								Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі						усього	у тому числі				
			лекцій	практ.	лаб.	інд.	с.р.	лекцій		практ.	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
ІІІ семестр														
Змістовий модуль 1. Випадкові події.														
Тема 1. Випадкові події та операції над ними. Означення ймовірності.	1	10	2	2				6	11	2	1			8
Тема 2. Елементи комбінаторики та їх застосування.	2	6	2	2				2	6		1			5
Тема 3. Теореми додавання і множення ймовірностей	3	4	2	2					5					5
Тема 4. Формула повної ймовірності. Формула Байєса.	4	10	2	2				6	6					6
Тема 5. Повторні незалежні випробування. Формула Бернуллі. Локальна та інтегральна теореми Муавра-Лаласа. Теорема Пуассона.	5	10	2	2				6	12	2	2			8
Разом за змістовим модулем 1		40	10	10				20	40	4	4			32
Змістовий модуль 2. Випадкові величини														
Тема 6. Поняття випадкової величини. Приклади. Дискретні випадкові величини. Закони розподілу їх ймовірностей. Функція розподілу ймовірностей (інтегральна функція) та її властивості.	6	10	2	2				6	11	2	1			8
Тема 7. Неперервні випадкові величини. Основні закони розподілу неперервної випадкової величини. Щильність ймовірностей	7	10	2	2				6	5					5

(диференціальна функція) і її властивості.												
Тема 8. Числові характеристики дискретних випадкових величин та їх властивості.	8	10	2	2			6	8	2	1		5
Тема 9. Числові характеристики неперервних випадкових величин та їх властивості. Мода та медіана випадкової величини.	9	4	2	2				8		2		6
Тема 10. Початкові та центральні моменти. Асиметрія і ексцес.	10	6	2	2			2	8				8
Разом за змістовим модулем 2		40	10	10			20	40	4	4		32
Змістовий модуль 3. Елементи математичної статистики												
Тема 11. Основні поняття математичної статистики. Вибірковий метод. Вибіркові характеристики.	11	8	2	2			4		10	1	1	8
Тема 12. Точкові оцінки параметрів розподілу генеральної сукупності	12	10	2	2			6	6	1			5
Тема 13. Інтервалльні оцінки параметрів розподілу генеральної сукупності	13	10	2	2			6	6		1		5
Тема 14. Перевірка статистичних гіпотез. Критерій Пірсона.	14	4	2	2				8	1	1		6
Тема 15 Коефіцієнт кореляції. Побудова ліній регресії.	15	8	2	2			4	10	1	1		8
Разом за змістовим модулем 3		40	10	10			20	40	4	4		32
Усього годин за III семестр		120	30	30			60	120	12	12		96

2. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	I модуль. Випадкові події	
1	Випадкові події та операції над ними. Класичне, статистичне та геометричне означення ймовірності.	2
2	Елементи комбінаторики та їх застосування.	2
3	Випадкові події. Операції над випадковими подіями. Теореми додавання і множення ймовірностей.	2
4	Формула повної ймовірності. Формула Байєса.	2
5	Повторні незалежні випробування. Формула Бернуллі. Теореми Муавра-Лапласа. Теорема Пуасона.	2
	II модуль. Випадкові величини	
6	Поняття випадкової величини. Приклади. Дискретні випадкові величини. Закони розподілу їх ймовірностей. Функція розподілу ймовірностей (інтегральна функція) та її властивості.	2
7	Неперервні випадкові величини. Основні закони розподілу неперервної випадкової величини. Щильність ймовірностей (диференціальна функція) і її властивості.	2
8	Числові характеристики дискретних випадкових величин та їх властивості.	2
9	Числові характеристики неперервних випадкових величин та їх властивості. Мода та медіана випадкової величини.	2
10	Початкові та центральні моменти. Асиметрія і ексцес.	2
	III модуль. Елементи математичної статистики.	
11.	Вибірковий метод. Вибіркові характеристики.	2
12.	Точкові оцінки параметрів розподілу генеральної сукупності.	2
13	Інтервальні оцінки параметрів розподілу генеральної сукупності.	2
14	Статистичні гіпотези та їх перевірка..	2
15	Коефіцієнт кореляції. Побудова ліній регресії.	2
Разом за II семестр		30

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	I модуль. Випадкові події	
1	Випадкові події та операції над ними. Означення ймовірності.	2
2	Елементи комбінаторики та їх застосування	2
3	Теореми додавання і множення ймовірностей.	2
4	Формула повної ймовірності. Формули Байєса.	2
5	Повторні незалежні випробування. Формула Бернуллі. Наближені формули Муавра-Лапласа.	2
	II модуль. Випадкові величини	

6	Дискретні випадкові величини. Закони розподілу їх ймовірностей. Функція розподілу ймовірностей (інтегральна функція) та її властивості.	2
7	Неперервні випадкові величини. Основні закони розподілу неперервної випадкової величини. Щильність ймовірностей (диференціальна функція) і її властивості.	2
8	Числові характеристики дискретних випадкових величин та їх властивості.	2
9	Числові характеристики неперервних випадкових величин та їх властивості. Мода та медіана випадкової величини.	2
10	Початкові та центральні моменти. Асиметрія і ексцес.	2
III модуль. Елементи математичної статистики.		
11	Основні поняття математичної статистики. Генеральна сукупність та вибірка. Статистичний розподіл частот. Полігон і гістограма.	2
12	Вибірковий метод. Вибіркові характеристики.	2
13	Точкові та інтервальні оцінки параметрів розподілу генеральної сукупності.	2
14	Перевірка статистичних гіпотез.	2
15	Коефіцієнт кореляції. Побудова ліній регресії.	
Разом за II семестр		30

4. Теми самостійної роботи

№ п.п.	Назва теми	Кількість Годин
	Модуль 1. Випадкові події	
1	Прості та складені випадкові події. Простір елементарних подій.	6
2	Елементи комбінаторики в теорії ймовірностей: перестановки, розміщення, комбінації.	12
3.	Застосування формул повної ймовірності та формули Байєса.	6
4.	Повторні незалежні експерименти за схемою Бернуллі. Формула Пуассона.	6
	Модуль 2. Випадкові величини	
1	Біноміальний закон розподілу. Закон розподілу Пуассона.	6
2	Геометричний розподіл. Гіпергеометричний розподіл.	6
3	Рівномірний закон розподілу. Нормальний закон розподілу.	6
4	Багатовимірні випадкові величини. Системи двох випадкових величин.	12
	Модуль 3. Елементи математичної статистики.	
1.	Самостійна робота 1. Емпірична функція. Властивості емпіричної функції .	4
2.	Самостійна робота 2. Умовні варіанти. Метод добутків і сум.	8

3.	Самостійна робота 3. Інтервальний статистичний розподіл вибірки. Знаходження числових характеристик вибірки, моди і медіани.	10
4.	Самостійна робота 4. Побудова ліній регресії методом найменших квадратів	8
	Всього за II семестр	90

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

(вибрать необхідне чи доповнити)

У процесі викладання дисципліни використовуються наступні методи:

- усне та письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист лабораторних/практичних, розрахункових/графічних робіт, проектів.

7. Методи оцінювання

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати, есе;
- захист лабораторних та практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах.

7. Методи навчання (вибрать необхідне чи доповнити):

- метод проблемного навчання;
 - метод практико-орієнтованого навчання;
 - метод змішаного навчання;
 - метод навчання через дослідження;
 - метод навчальних дискусій та дебатів;
- метод командної роботи

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-балльною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Випадкові події		
Практична робота 1. Випадкові події та операції над ними. Означення ймовірності.	Знати: основні поняття теорії ймовірностей -поняття події, простої і складеної події, простору елементарних подій, класифікацію подій; класичне та статистичне означення ймовірності. Вміти: проводити класи-фікацію подій; будувати простір елементарних подій; використовувати класичне та	10

	статистичне означення ймовірності для роз'язання задач.	
Практична робота 2. Елементи комбінаторики та їх застосування	Знати елементи комбіна-торики: переставлення, розміщення та комбінації; правила суми та добутку. Вміти: використовувати формули комбінаторики для роз'язання задач з теорії ймовірностей.	10
Практична робота 3. Теореми додавання і множення ймовірностей.	Знати: означення сумісних і несумісних, залежних і незалежних випадкових подій, умовної ймовірності, теореми додавання та множення ймовірностей. Вміти: використовувати теореми додавання (для сумісних і несумісних) та множення (для залежних і незалежних) випадкових подій.	10
Практична робота 4. Формула повної ймовірності. Формула Байеса.	Знати: формулу повної ймовірності та формулу Байеса, що є наслідком основних теорем теорії ймовірності (додавання і множення). Вміти: використовувати формули	10
Практична робота 5. Повторні незалежні випробування. Формула Бернуллі. Наближені формули Муавра-Лапласа.	Знати: формулу Бернуллі, локальну та інтегральну теореми Муавра-Лапласа. Вміти: використовувати формули Бернуллі, та наближені формули Муавра-Лапласа.	10
Самостійна робота 1. Прості та складені випадкові події. Простір елементарних подій.	Знати: поняття простих (елементарних), складених випадкових подій, простору елементарних подій. Вміти: наводити приклади простих та складених випадкові події; простору елементарних подій.	5
Самостійна робота 2. Елементи комбінаторики в теорії ймовірностей: перестановки, розміщення, комбінації.	Знати означення елемен-тів комбінаторики: перестановок, розміщень, комбінацій а також перестановок, розміщень і комбінацій з повтореннями та формули для їх обчислення. Вміти: застосовувати формули комбінаторики для розв'язання комбінаторних задач.	5
Самостійна робота 3. Застосування формули повної ймовірності та формули Байеса.	Знати: поняття повної групи подій; гіпотез у формули повної ймовірності та їх властивості ; в якому разі використовують формули повної ймовірності та формули Байеса. Вміти: застосовувати формули повної ймовірності та формули Байеса для розв'язання задач.	5
Самостійна робота 4. Повторні незалежні експерименти за схемою Бернуллі. Формула Пуассона.	Знати: теорему Пуассона, в яких випадках застосовується. Вміти: використовувати асимптотичну формулу Пуассона для мало-ймовірних подій.	5
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Випадкові величини.		
Практична робота 6. Дискретні випадкові величини. Закони розподілу	Знати: означення дискрет-ної випадкової величини, умову нормування для неї;	10

їх ймовірностей. Функція розподілу ймовірностей (інтегральна функція) та її властивості.	поняття закону роз-поділу а також способи його задання; означення та властивості інтегральної функції розподілу. Вміти: знаходити функції розподілу та будувати їх графіки.	
Практична робота 7. Неперервні випадкові величини. Основні закони розподілу неперервної випадкової величини. Щильність ймовірностей (диференціальна функція) і її властивості.	Знати: означення неперервної випадкової величини, основні закони її розподілу. Вміти: знаходити щильність ймовірностей та будувати її графік.	10
Практична робота 8. Числові характеристики дискретних випадкових величин та їх властивості.	Знати: означення числових характеристик дискретної випадкової величини – математичного сподівання, дисперсії, середнього квадратичного відхилення та їх властивості. Вміти: знаходити числові характеристики дискретної випадкової величини.	10
Практична робота 9. Числові характеристики неперервних випадкових величин та їх властивості. Мода та медіана випадкової величини.	Знати: означення числових характеристик неперервної випадкової величини – математичного сподівання, дисперсії, середнього квадратичного відхилення та їх властивості. Вміти: знаходити числові характеристики неперервних випадкових величин; моду і медіану.	10
Практична робота 10. Початкові та центральні моменти. Асиметрія і ексцес.	Знати: означення узагальнених числових характеристик випадкової величини – початкових та центральних моментів; володіти поняттям асиметрії та ексцеса. Вміти: знаходити початкові та центральні моменти; коефіцієнт асиметрії та ексцес.	10
Самостійна робота 1. Біноміальний закон розподілу. Закон розподілу Пуассона.	Знати: означення Біноміального закону розподілу і закону розподілу Пуассона, вигляд рядів розподілу цих законів. Вміти: знаходити числові характеристики цих законів.	5
Самостійна робота 2. Геометричний розподіл. Гіпергеометричний розподіл.	Знати: означення Геометричного та Гіпергеометричного розподілів. Вміти: знаходити числові характеристики цих законів; наводити приклади застосування цих розподілів.	5
Самостійна робота 3. Рівномірний закон розподілу. Нормальний закон розподілу.	Знати: означення . Рівномірного і Нормального законів розподілу; вигляд рядів розподілу цих законів. Вміти: знаходити числові характеристики цих законів; а також застосовувати їх при розв'язанні задач.	5
Самостійна робота 4. Багатовимірні випадкові величини. Системи двох випадкових величин.	Знати: поняття . багатовимірної випадкові величини; системи двох випадкових величин; означення закону розподілу двох дискретних випадкових величин; Вміти: знаходити числові характеристики с Системи двох випадкових величин. Системи двох	5

	випадкових величин. системи двох випадкових величин.	
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Модуль 3. Елементи математичної статистики.		
Практична робота 11. Основні поняття математичної статистики. Генеральна сукупність та вибірка. Статистичний розподіл частот. Полігон і гістограма.	Знати: предмет і основні задачі математичної статистики; вибірковий метод; поняття про генеральну та вибіркову сукупності. Вміти: складати (у випадку дискретного розподілу) варіаційний ряд, статистичний розподіл частот та відносних частот вибірки; будувати полігон частот та відносних частот.	10
Практична робота 12. Вибірковий метод. Вибіркові характеристики.	Знати: числові характеристики вибірки. Вміти: визначати числові характеристики вибірки: вибіркове середнє, вибіркову дисперсію, вибіркове середнє квадратичне відхилення, моду і медіану (дискретний розподіл).	10
Практична робота 13. Точкові та інтервальні оцінки параметрів розподілу генеральної сукупності.	Володіти поняттями про точкові та інтервальні статистичні оцінки параметрів розподілу. Знати: їх основні властивості. Вміти: проводити статистичні оцінки параметрів розподілу, оцінювати точність і надійність, визначати довірчий інтервал для параметрів нормального розподілу – математичного сподівання і середнього квадратичного відхилення.	10
Практична робота 14. Перевірка статистичних гіпотез.	Знати: означення статистичних гіпотез; означення статистичного критерію, критичної області; порядок дій у разі перевірки статистичних гіпотез; критерій Пірсона. Вміти: формулювати статистичні гіпотези: основну й альтернативну, просту і складену, перевіряти правдивість статистичних гіпотез.	10
Практична робота 15. Коефіцієнт кореляції. Побудова ліній регресії.	Знати: типи залежності між випадковими величинами (функціональна, статистична, кореляційна). Вміти: знаходити вибірковий коефіцієнт кореляції за експериментальними даними та аналізувати результат за його властивостями; будувати рівняння ліній регресії.	10
Самостійна робота 1. Емпірична функція. Властивості емпіричної функції .	Знати: означення та властивості емпіричної функції. Вміти: знаходити її аналітичний вираз та графічне зображення.	5
Самостійна робота 2. Умовні варіанти. Метод добутків і сум.	Знати: поняття умовних варіантів; в чому полягає метод добутків і сум. Вміти: застосовувати умовні варіанти при обчисленнях числових характеристик вибірки.	5

D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA
%D0%B0/

3. Теорія ймовірностей. Електронний підручник. Режим доступу:
<https://library.kre.dp.ua/Books/2-4%20kurs/>
D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%
D1%96%D1%8F%20%D0%B9%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1
%80%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D1%82%D0%B0
%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D
0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%8
2%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%95%D0%
BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D
0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%
BD%D0%B8%D0%BA%D20%D0%B7%20%D0%B4%D0.docx

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЙ:

1. Артемчук Л.М., Хайдуров В.В., Цюпій Т.І., Щербак Т.М. Вища та прикладна математика. Частина перша. Навчальний посібник для студентів ОР «Бакалавр» спеціальності «Агронженерія». Київ, НУБіП України, 2024. – 307 с.
2. Батечко Н.Г., Панталієнко Л.А., Шостак С.В., Цюпій Т.І., Ружило М.Я. Вища математика. Збірник задач: навчальний посібник. Київ, НУБіП України, 2021. – 304 с.
3. Сініченко С.В., Хайдуров В.В., Цюпій Т.І., Жовновач Т.А., Щербак Л.М. Навчальний посібник «Methods and algorithms of digital image processing. Software implementation in matlab». Kyiv: International University, 2023. – 292 р.
4. Гончаров О. А., Князь І. О., Хоменко О. В. Теорія ймовірностей і математична статистика: навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2022. – 174 с.
5. Горбачук В. М., Кушлик-Дивульська О. І. Теорія ймовірностей та математична статистика: підручник, затверджено вченого радою КПІ ім. Ігоря Сікорського як підручник для здобувачів ступеня бакалавра за технічними та економічними спеціальностями, Київ: НТУУ «КПІ» 2023.– 345 с.
6. Герич Мирослава Сергіївна. Математична статистика : навч. посіб. / М. С. Герич, О. О. Синявська ; рец.: А. О. Пашко, Ю. Ю. Млавець. – Ужгород : ДВНЗ “УжНУ”, 2021. – 146 с. : табл. – Бібліогр.: с. 144-145.
7. Свінаренко А.А., Дубровська Ю.В. Методичні вказівки для виконання практичних робіт для студентів II курсу денної форми навчання по вивченю дисципліни «Вища математика» розділ «Теорія ймовірностей та математична статистика». Ужгород: ДВНЗ “УжНУ”, 2021. 27 с.